

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9CdoR/3/2023
Identifikačné číslo spisu:	8320201451
Dátum vydania rozhodnutia:	24.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8320201451.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov 1/ E. E., narodenej XX. C. XXXX, U., D. O. XX, a 2/ A. W., narodeného XX. G. XXXX, R., C. X, zastúpených advokátom JUDr. Pavlom Gráčikom, Nitra, Farská 40 a toho, o koho spôsobilosti na právne úkony sa koná B.. K.Á. W., narodeného X. E. XXXX, T., U. E. XX/XX, zastúpeného procesným opatrovníkom C.. D. U., narodeného XX. W. XXXX, E., D. XXXX/XX, o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 10Ps/16/2020, o dovolaní navrhovateľov 1/ a 2/ proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 11. októbra 2022 sp. zn. 24CoP/29/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 29. novembra 2021, č. k. 10Ps/16/2020-180 zastavil konanie o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u opatrovanca, uložil navrhovateľom 1/ a 2/ uhradiť spoločne a nerozdielne na účet súdu prvej inštancie náklady na znalecké dokazovanie vo výške 371,85 eura do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

1.1. Svoje rozhodnutie odôvodnil § 10 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) a § 231, § 239 a § 247 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“). Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že v danom prípade nie sú splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony opatrovanca, preto súd konanie zastavil. V prejednávanej veci možno konštatovať, že znaleckým dokazovaním ani výsluchom opatrovanca B.. K. W. nebol zistený dôvod na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u opatrovanca. Opatrovanec nebol obžalovaný v trestnom konaní, nebol riešený v priestupkovom ani administratívnom konaní.

1.2. Súd vykonal dokazovanie najmä výsluchom osoby, o ktorej pozbavenie spôsobilosti na právne úkony ide a ani prekonané zdravotné problémy, ktoré postihli opatrovanca v roku 2020 nespôsobili navrhovateľmi uvádzanú neschopnosť uvedomenia si dôsledkov svojho konania, teda jeho neschopnosť vôbec robiť akékoľvek právne úkony. Rovnako tak nebola preukázaná navrhovateľmi tvrdená

neschopnosť osoby robiť samostatne právne úkony ani neschopnosť si zabezpečovať svoje životné potreby aj záležitosti a nebola potvrdená ani zmena správania, o spôsobilosti ktorej sa koná. Súd výsluchom opatrovanca zistil, že sa jasne a zrozumiteľne vyjadroval pred súdom a aj správne odpovedal na súdom kladené otázky. Vyšetrenie u psychiatra podstúpil len kvôli súdnym konaniam. V tomto prípade nebola preukázaná potreba zásahu zo strany súdu spočívajúca napr. v neuspokojivých životných podmienkach, zanedbania starostlivosti, prípadne lekárskej pomoci za účelom vnútenej ochrany.

1.3. V danom prípade bol súd prvej inštancie toho názoru, že podnetom podania návrhu na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony zo strany navrhovateľov bola skutočnosť, že p. W. uzavrel manželstvo. Tu je potrebné uviesť, že manželstvo uzavrel so svojou dlhoročnou priateľkou, s ktorou sa pozná 20 rokov a posledných 5 rokov žili v spoločnej domácnosti. Takže nešlo o neuvážení úkon, nešlo o krátku známosť a nie sú známe žiadne dôvody, pre ktoré by p. W. nemohol manželstvo so svojou dlhoročnou priateľkou uzavrieť. Pokiaľ menovaný časť svojho majetku prepísal na manželku, nemožno to hodnotiť tak, že o tieto veci obral svoje deti z prvého manželstva, pretože z konania vyplynulo, že svojim deťom už predtým poskytol majetok, či finančné prostriedky na zabezpečenie ich budúcnosti. P. W. ako vlastník vecí môže s nimi nakladať podľa svojho vlastného uváženia.

1.4. Súd prvej inštancie návrhu navrhovateľov, aby súd umiestnil p. W. do zdravotníckeho zariadenia za účelom posúdenia jeho zdravotného stavu, nevyhovel. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti o zdravotnom stave p. W., by takéto rozhodnutie predstavovalo neadekvátny zásah do osobnostnej integrity menovaného, keďže ide o osobu plne spôsobilú na právne úkony. Menšie vybočenia z normálu je možné pripisovať veku p. W. ako aj jeho iným zdravotným diagnózam. Správanie sa p. W. nie je odlišné od správania sa osôb v jeho veku.

1.5. Súd v konaní považoval za dostatočne preukázané a to výsluchom osoby, o spôsobilosti ktorej sa koná, vyjadreniami členov rodiny, znaleckým posudkom, odborným vyjadrením znalca, že navrhovateľkou bol podaný zjavne nedôvodný návrh, a keďže neboli splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, preto súd prvej inštancie konanie zastavil.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“), na odvolanie navrhovateľov 1/ a 2/, uznesením z 11. októbra 2022 sp. zn. 24CoP/29/2022 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V kontexte uplatnených odvolacích dôvodov navrhovateľa namietali, že súd prvej inštancie nesprávne procesne postupoval pri výsluchu posudzovaného aj pri nariadení znaleckého dokazovania. Po oboznámení sa s obsahom preskúmaného spisu je zjavné, že súd po doručení návrhu na začatie konania vyzval posudzovaného, aby sa k tomuto vyjadril. Doručená výzva súdu bola rešpektovaná, keď posudzovaný sa podaním z 3. júla 2020 vyjadril, že s návrhom nesúhlasí. Napriek viacerým zdravotným komplikáciám, ktorými trpí, tieto nemajú vplyv na jeho právnu spôsobilosť. Návrh považuje za účelový, zároveň na preukázanie svojich tvrdení sám posudzovaný navrhol vo veci vykonať znalecké dokazovanie. Po vyjadrení sa účastníkov konania súd ustanovil do konania znalca za účelom predloženia znaleckého posudku. Znalec odpovedal na otázky položené súdom, pričom záverom neodporučil obmedziť posudzovaného v spôsobilosti na právne úkony. Predmetnému konštatovaniu znalca predchádzalo vyšetrenie posudzovaného, tiež oboznámenie sa s jeho lekáorskými správami a podaným návrhom na začatie konania. Podľa názoru odvolacieho súdu mal teda znalec dostatočné penzum informácií pre riadne vypracovanie znaleckého posudku, najmä ohľadom správania posudzovaného, ktoré iniciovalo začatie konania. S odkazom na vybranú rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) vo veci sp. zn. 8Cdo/276/2014 navrhovateľa namietajú, že súd ustanovil do konania znalca v počiatočnom štádiu konania, predtým ako vypočul posudzovaného, odvolací súd však nevzhliadol v tomto prípade porušenie zákonného procesného postupu. CMP v ust. § 244 CMP všeobecne ustanovuje, že súd v konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony ustanoví a vyslúchne znalca, bez ďalších procesných inštrukcií, v ktorom štádiu konania či dokazovania tak má urobiť. Iné konkrétnosti neuvádza ani dôvodová správa k CMP. Samozrejme, poukazované rozhodnutie najvyššieho súdu smie byť tou procesnou inštrukciou pre súdy nižšej inštancie, no pre rozdielnosť skutkových okolností každého prípadu nemôže byť plošne aplikované s následkom vyslovenia porušenia práva na spravodlivý proces. Súd vo veci vykonal viacero dôkazov, pričom tieto vo vzájomnej súvislosti nevykazovali rozpory, ktoré by mali činiť rozhodnutie súdu arbitrárnym.

2.2. Navrhovatelia sa nestotožnili so závermi znalca, neakceptujúc diagnózu demencie, uvádzanú v lekárskejších správach posudzovaného, len ako pracovnú. S uvedenými výhradami však znalec bol konfrontovaný, pričom riadne vysvetlil úvahy, ktorými sa pri posudzovaní zdravotného stavu riadil a súd tieto skutočnosti vzal na zreteľ pri rozhodovaní. Nad rámec písomne predloženého znaleckého posudku bol v konaní znalec vypočutý na pojednávaní konanom 28. apríla 2021, tiež predložil odborné vyjadrenie. Správnosť záverov znalca súd spochybňovať nemôže pre vyžadované odborné znalosti, no z hľadiska procesného postupu súdu prvej inštancie či dostatočnosti odôvodnenia jeho súdneho rozhodnutia, nevidí odvolací súd ani v tomto prípade dôvod pre vyslovenie porušenia práva na spravodlivý proces.

2.3. Odvolací súd považuje odvoláciu námietku navrhovateľov, že v konaní bol vypočutý posudzovaný mimo nariadeného pojednávania, čím znemožnil navrhovateľom zúčastniť sa výsluchu a klásť posudzovanému otázky, za neopodstatnenú. Posudzovaný sa napriek predvolaniu pojednávania uskutočneného 28. apríla 2021 nezúčastnil. Na súd sa dostavil až dňa 16. júna 2021 s tým, že nariadeného pojednávania sa nezúčastnil z dôvodu zhoršených rodinných vzťahov a posudzovaný odpovedal súdu na ďalšie položené otázky. Z uvedeného postupu súdu je zrejmé, že posudzovaný bol v konaní vypočutý mimo nariadeného pojednávania, avšak, podľa názoru odvolacieho súdu, v súlade s procesným právom mimosporovým. Relevanciu má v tomto kontexte dikcia ust. § 243 ods. 1 až 3 CMP, ktorá umožňuje súdu vypočuť posudzovanú osobu spôsobom vhodným a primeraným, vzhľadom na jej zdravotný stav. V takom prípade bolo vecou uváženia súdu, či vypočutie posudzovanej osoby touto formou považuje za dostatočné, berúc pritom do úvahy aj vlastné zistenia z pozorovania posudzovaného a skúmania jeho zdravotného stavu s ohľadom na odpovede na položené otázky. Odklon od všeobecného pravidla vypočúvania osôb na pojednávaní nevybočil podľa názoru odvolacieho súdu z rámca zákonného procesného postupu.

2.4. Navrhovatelia požadovali, aby bol posudzovaný umiestnený na pozorovanie v zdravotníckom zariadení. Znalec tento postup neodporúčal a so záverom znalca sa stotožnil aj súd prvej inštancie. Dôvody pre odklon od tohto parciálneho rozhodnutia súdu nevzhliadol ani odvolací súd. Zistenia, ku ktorým dospel súd prvej inštancie z vypočutia posudzovaného nerozporevali záverom znaleckého posudku, niet preto v konaní dôvodu tak vážne zasahovať do bežného života posudzovaného a obmedzovať ho na jeho osobnej slobode. Okrem toho, posudzovaný je osobou vyššieho veku so sprievodnými zdravotnými komplikáciami. Pri jeho umiestnení do ústavu na pozorovanie hrozí zhoršenie jeho fyzického aj psychického stavu, čomu mieni odvolací súd predchádzať, najmä za situácie, ak výsledky vykonaného dokazovania nie sú sporné.

2.5. Súd pristúpil k jeho výsluchu mimo termínu nariadeného pojednávania, pričom posudzovaný primerane odpovedal na súdom položené otázky. Orientovaný časom, priestorom aj situáciou, posudzovaný je si vedomý svojho vyššieho veku aj zdravotných komplikácií, ktorými trpí, no tie považuje bez vplyvu na jeho spôsobilosť vykonávať právne úkony. Na preukázanie svojich tvrdení posudzovaný sám navrhol a dobrovoľne sa podrobil znaleckému skúmaniu, pričom znalec záverom neodporučil ani minimálne obmedzenie posudzovaného v jeho spôsobilosti na právne úkony. Podľa názoru odvolacieho súdu mal znalec dostatok podkladov pre náležité podanie znaleckého posudku, jeho závery sú prehľadné a vnútorne nerozporné. Je pravdou, že znalec podporne poukázal na to, že posudzovaný je držiteľom vodičského oprávnenia aj zbrojného preukazu, pritom nie je celkom zrejmé, či posudzovaný vôbec šoférije alebo je jeho zbrojný preukaz stále platný, v týchto okolnostiach však odvolací súd nevidí súvislosť so spôsobilosťou na právne úkony. Súd každopádne neprihliadal len na vypracovaný znalecký posudok, ale keďže sám vypočul posudzovaného, mohol na základe vlastnej skúsenosti posudzovať dôvodnosť návrhu, pričom zároveň súd nevzhliadol dôvod pre umiestnenie posudzovaného do ústavu ani pre ustanovenie iného znalca v konaní. Takto zistený skutočný stav považuje odvolací súd za dostatočný, pričom stotožnil sa s prijatým skutkovým záverom o nesplnení zákonných predpokladov pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u posudzovaného.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podali dovolanie navrhovatelia 1/ a 2/, jeho prípustnosť odôvodnili § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Navrhovatelia žiadali zrušiť uznesenie odvolacieho súdu, alternatívne zrušiť aj uznesenie súdu prvej inštancie a vec vrátiť príslušnému súdu na ďalšie konanie a uplatnili si právo na náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP uplatnili z dôvodu, že v napadnutom uznesení

odvolacieho súdu absentuje akékoľvek vysporiadanie sa s odvolacími námietkami a preto je nepreskúmateľné a arbitrárne. Napádali taktiež zistený skutkový stav a následnú nesprávnú aplikáciu právnych noriem. Postup, ktorým súd vypočul p. W. bez ich prítomnosti je zrejším porušením práva na spravodlivé konanie a poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 8. októbra 2014 sp. zn. 8Cdo/276/2014. Nie je možné prihliadať na predmetný výsluch ako na zákonný dôkaz a už vôbec nie je možné vysloviť záver, že nie je dôvod pre obmedzenie spôsobilosti. Nakoľko nebola dodržaná postupnosť vykonaných dôkazov v konaní, ktoré porušenie mohlo značne ovplyvniť závery prijaté v znaleckom posudku. Predmetným nezákonným znaleckým posudkom i odborným posudkom nedošlo k náležitému zisteniu skutočného zdravotného stavu a teda takéto pochybné nezákonné dokumenty nemôžu poskytovať právny základ pre vydanie zákonného a správneho rozhodnutia súdu, vzhľadom na to, že znalec pri výpovedi p. W., za prítomnosti jeho manželky, nedoplnil znalecký posudok, ale podal odborné vyjadrenie, rozhodnutie o umiestnení na pozorovanie ponechal na súde v rozpore s § 245 CMP.

3.2. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uplatnili z dôvodu, že odvolací súd sa odklonil od uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/276/2014, z ktorého vyplýva, že je nutné najskôr vykonať výsluch osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná až následne na podklade uvedeného výsluchu je možné vypracovať správny znalecký posudok.

4. K dovolaniu sa procesný opatrovník a ten, o koho spôsobilosti sa koná nevyjadrili.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolanie je v danom prípade podané v konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, ktoré sú upravené od 1. júla 2016 v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, prípustnosť dovolania navrhovateľov bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

8. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

11. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na oprávnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

12. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

13. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasivita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

14. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

15. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolatelia vymedzili v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

16. Navrhovatelia vyvodzujú prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa

ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

16.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k navrhovateľmi namietanej procesnej vade.

16.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. Navrhovatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia odvolacieho súdu, nedostatočne zistený skutkový stav a nesprávne právne posúdenie.

17.1. Z viacerých rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je porušením ústavou a Dohovorom garantovaného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces. A to z viacerých aspektov dotýkajúcich sa kvalitatívnej stránky odôvodňovania súdnych rozhodnutí. Z čiastkových analýz doterajšej judikatúry možno vyvodiť niektoré nasledujúce požiadavky na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré by mal súd v odôvodnení svojho rozhodnutia rešpektovať. Medzi tieto možno zaradiť požiadavky o zákaze vnútornej rozpornosti argumentácie (požiadavka relevantnosti, jasnosti, presnosti a konkrétnosti argumentu), povinnosť odôvodniť odklon od existujúcej judikatúry, povinnosť „vyrovnať sa“ s ústavnoprávnym argumentom a názormi právnej vedy, možnosti odvolacieho súdu prevziať argumenty prvoinštančného súdu a iné.

17.2. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06).

17.3. Dovolací súd nezdieľa názor dovolateľov ohľadom namietaného deficitu - arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu. Rozhodnutie odvolacieho súdu tvorí jeden celok s potvrdeným rozhodnutím súdu prvej inštancie a ich odôvodnenia podľa názoru dovolacieho súdu v súhrne dávajú odpovede na rozhodné otázky pri posudzovaní vecnej (ne)opodstatnenosti podaného návrhu i uplatneného riadneho opravného prostriedku (odvolania navrhovateľov 1/ a 2/). Ak dovolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku (uznesenia) iba skonštatuje správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia (jeho skutkových

zistení a právnych záverov), prípadne môže doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody, čo odvolací súd v tejto veci aj učinil.

17.4. Treba mať na zreteli, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). V posudzovanom prípade bolo potrebné zohľadniť, že odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutej časti ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP. Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí pritom jeden celok a určujúca spätosť rozsudku (v tomto prípade uznesenia) odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom (v tomto prípade uznesenia) vytvára ich organickú jednotu. Odvolací súd jasným, rozhodným, zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu, poskytol primerané odpovede na odvolacie námietky; jeho úvahy a z nich vyvedené závery, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím súdu prvej inštancie, nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (viď body 12. - 18. odôvodnenie napadnutého uznesenia). Odvolací súd sa dostatočným spôsobom zaoberal odvolacími námietkami ohľadne nesprávneho procesného postupu pri výsluchu B. K. W.L., vykonaní znaleckého posudku, ako aj (ne)umiestnenia menovaného na pozorovanie v zdravotníckom zariadení. Odvolací súd poukázal na to, že znalec mal pred vyhotovením dostatočné množstvo informácií pred vyhotovením znaleckého posudku. CMP vo svojej úprave neustanovuje, kedy má súd znalca ustanoviť a poukázal na odlišný skutkový stav v prípade uznesenia najvyššieho súdu z 8. októbra 2014 sp. zn. 8Cdo/276/2014. Znalec sa na pojednávaní vysporiadal s argumentami navrhovateľov, ktoré sa týkali diagnózy menovaného. Odvolací súd tiež poukázal na to, že menovaný bol vypočutý mimo pojednávania v zmysle § 243 ods. 1 až 3 CMP, pričom vysvetlil dôvody svojej neprítomnosti na pojednávaní. Súd prvej inštancie vzal do úvahy aj vlastné zistenia z pozorovania menovaného a skúmania jeho zdravotného stavu s ohľadom na odpovede na položené otázky. Odvolací súd sa stotožnil aj s neumiestnením menovaného na pozorovanie v zdravotníckom zariadení z dôvodu, že znalec tento postup neodporúčal a súd prvej inštancie sa s týmto názorom stotožnil. Odvolací súd vzal na zreteľ závery znaleckého posudku a tiež zobral do úvahy, že posudzovaný je osobou vyššieho veku so sprievodnými zdravotnými komplikáciami. Odvolací súd teda procesne nekonal nesprávne, spôsobom zmätočným, ktorým by navrhovateľom znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov.

18. Dovolatelia ďalej namietali, že výsluch menovaného bol vykonaný nezákonným spôsobom vzhľadom na to, že súd prvej inštancie vypočul menovaného bez prítomnosti navrhovateľov a ich právnych zástupcov a tiež, že výsluch bol vykonaný až po vyhotovení znaleckého posudku.

18.1. Podľa konštantnej judikatúry najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP paušálne tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave, nevykonaní všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávnom vyhodnotení niektorého dôkazu (3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti. Na druhej strane ústavný súd vo svojich rozhodnutiach tiež vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi konštatované skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

18.2. K námietkam navrhovateľov odvolací súd v odôvodnení argumentoval, že súd prvej inštancie nevybočil z rámca zákonného procesného postupu, pretože bolo na jeho uvážení, či vypočutie

posudzovanej osoby touto formou považuje za dostatočné. Odvolací súd sa vysporiadal aj s poradím, v akom by mali byť vykonané dôkazy, pričom správne uviedol, že CMP neuvádza, v ktorom štádiu má ustanoviť znalca, iba všeobecne uvádza, že súd v konaní ustanoví a vyslúchne znalca. K poukazovanému uzneseniu najvyššieho súdu z 8. októbra 2014 sp. zn. 8Cdo/276/2014 uviedol, že pre rozdielnosť skutkových okolností každého prípadu nemôže byť plošne aplikovateľné. Dovolací súd poznamenáva, že výsluch osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná je osobitne upravený v § 243 ods. 1 až 3 CMP. Na rozdiel od výsluchu strany v zmysle § 195 CSP sú tu stanovené odchýlky v spôsobe uskutočnenia výsluchu, keď sa kladie dôraz na vhodnosť a primeranosť s ohľadom na zdravotný stav (§ 243 ods. 2 prvá veta CMP, podporne k tomu tiež čl. 7 druhá veta CMP). Dôležitosť výsluchu v konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony je zdôraznená aj § 243 ods. 3 CMP, kedy súd musí vždy vyslúchnuť osobu, o ktorej spôsobilosti sa koná, ak o to požiada. To znamená, že táto požiadavka slúži predovšetkým na ochranu práv osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná. V uznesení najvyššieho súdu z 8. októbra 2014 sp. zn. 8Cdo/276/2014 dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu (rovnako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie), ktorým došlo k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony z dôvodu nedostatočného a nepresvedčivého odôvodnenia rozhodnutia. Rozdielnou bola okolnosť, že rozsudkom odvolacieho súdu došlo k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony vo vymedzenom rozsahu. Odvolací súd v tejto veci sa neodklonil od základných premís rozhodnutia sp.zn. 8Cdo/276/2014, v zmysle ktorých: “K inštitútu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony treba zdôrazniť, že jeho zákonná úprava a doterajšia prax súdov je determinovaná ústavným a medzinárodnoprávnym rozmerom, ktorý je pre rozhodovaciu činnosť všeobecných (vnútroštátnych) súdov podstatným, keďže pri interpretácii ustanovenia § 10 Občianskeho zákonníka je vždy potrebné vziať do úvahy ústavný rozmer obmedzovania spôsobilosti na právne úkony, ktorým je predovšetkým rešpektovanie súkromia a ľudskej dôstojnosti fyzickej osoby (človeka). V medziach ústavného významu práv človeka pri ich obmedzení sa ex constitutione primárne sleduje záujem dotknutého človeka a až následne záujem verejný či tretích osôb. Nie je prípustné, aby v týchto prípadoch došlo k preferovaniu verejného záujmu a záujmu tretích osôb na úkor záujmu dotknutej osoby. K zbaveniu alebo obmedzeniu človeka v spôsobilosti na právne úkony možno pristúpiť až vtedy, ak sa vyčerpali všetky - menej represívne prostriedky, opatrenia (napr. trestného, priestupkového, či administratívneho práva) alebo, ak už sa iné obmedzenia nedajú použiť (resp. sa stali neúčinnými). Z uvedeného potom vyplýva, že obmedzenie spôsobilosti na právne úkony prichádza do úvahy až vtedy, ak je použitie iných prostriedkov vylúčené alebo je zjavné, že ich účinnosť nebude mať žiaden dopad na postihnutú osobu. Tieto skutočnosti je povinný skúmať súd ex offio (§ 120 O.s.p.), teda aj vtedy, ak to účastník konania nenavrhuje. Uvedené platí o to viac, ak sa dotknutá osoba bráni tvrdením, že tu nie sú dôvody pre obmedzenie jej spôsobilosti (resp. tu existuje riziko, že ide o situáciu, za ktorej by mohol byť každý obmedzený v spôsobilosti na právne úkony). Inak povedané, dôvod pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony obстоjí vtedy, ak je z objektívneho hľadiska nepochybné, že ide o prípad, ktorý vylučuje schopnosť uskutočňovať konkrétne právne úkony. Samotné zistenie takéhoto dôvodu na obmedzenie spôsobilosti nestačí. Ďalším predpokladom je, preukázanie skutočností, že zistený dôvod vylučuje schopnosť človeka uskutočňovať konkrétne právne úkony. Zodpovedať túto otázku iba na základe znaleckého posudku spravidla nebude možné bez toho, aby súd v súlade s § 120 ods. 2 O.s.p. zároveň nevykonával aj ďalšie (navrhované, resp. ex offio) dokazovanie a toto náležite aj vyhodnotil. Pri jej riešení teda súd vychádza zo skutkových zistení nielen na základe posudku znalca, ale tiež v súvislosti s ostatnými výsledkami dokazovania. Sú preto v konaní o spôsobilosti na právne úkony musí vykonať aj iné dôkazy (a to najmä výsluch postihovaného človeka), a dôkazy smerujúce k posúdeniu jeho mnohohvrstevných sociálnych a právnych interakcií (vzťah medzi postihovanou osobou a inými osobami v spoločnosti, osobitne vo vzťahu k osobe, ktorá iniciuje konanie o spôsobilosti na právne úkony), majetkových, rodinných a pod. Potrebné je posudzovať schopnosť uskutočňovať právne úkony s prihliadnutím na všetky individuálne pomery osoby, ako aj na sociálnu stránku prostredia v ktorom existuje. Iba súhrnným hodnotením všetkých týchto okolností možno dospieť k záveru, či sú splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.” Z pohľadu práva na spravodlivý proces je významným to, či proces ako celok možno i pri porušení niektorých procesných parciálnych práv považovať za spravodlivý. Prípadné nevykonanie výsluchu účastníka konania za prítomnosti ďalších účastníkov konania, alebo pred znaleckým dokazovaním vzhľadom na ďalšie vykonané dôkazy a zistenia súdu prvej inštancie (súhrne zistenia), nenapĺňa pre tento prípad podľa názoru dovolacieho súdu také kvalitatívne požiadavky pre vyslovenie

záveru o porušení práv dovolateľov na spravodlivý proces, pre ktoré by bolo potrebné dovolaním napadnuté rozhodnutia zrušiť. Žiada sa zdôrazniť, že pokiaľ je v hre tak závažný zásah do základných (prirodzených) práv smerujúci k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony, potom ex constitutione sa primárne sleduje záujem dotknutého človeka a až následne záujem verejný či tretích osôb, ako účastníkov konania. Nie je prípustné, aby v týchto prípadoch došlo k preferovaniu verejného záujmu a záujmu tretích osôb na úkor záujmu dotknutej osoby. V každom prípade treba vylúčiť nezištné záujmy tretích osôb, ktoré podaním návrhu na obmedzenie spôsobilosti sledujú iné (napr. osobné, majetkové), než zákonu zodpovedajúce záujmy a ochranu práv a oprávnených záujmov toho o obmedzení práv ktorého sa koná. Zjavné požiadavky na sudy, aby starostlivo, zodpovedne, precízne a spravodlivo chránili hodnoty, aké reprezentujú podstatu ľudskej bytosti - jej slobodu. Výkon súdnej činnosti sa musí vyvarovať takým interpretačným a aplikačným postupom, následkom ktorých by mohlo dôjsť k neodôvodnenému (svojvoľnému) obmedzeniu, či dokonca k popretiu uvedených práv človeka. Tejto kvalitatívnej požiadavke sa musí podriaďovať celé súdne konanie o spôsobilosti k právnym úkonom. V prejednávanej veci tak tomu podľa názoru dovolacieho súdu bolo.

18.3. Navrhovatelia namietali aj nepoužiteľnosť a nezákonnosť vykonaného znaleckého posudku ako aj jeho závery. K tejto námietke dovolací súd uvádza, že zo znaleckého posudku je zrejmé, že manželka menovaného sa zúčastnila iba časti, ktorá sa týkala vtedajšieho ochorenia (str. 12. a 13. znaleckého posudku), samotného psychiatrického vyšetrenia sa menovaný zúčastnil sám, pričom znalec na pojednávaní (č. l. 127) uviedol, že je to súčasťou štandardného postupu. Pokiaľ navrhovatelia namietajú aj samotné závery znaleckého posudku aj záver ohľadne neumiestnenia posudzovaného do zdravotníckeho zariadenia, odvolací súd poukázal na to, že znalec mal dostatok podkladov pre náležité podanie znaleckého posudku, znalec bol na pojednávaní konfrontovaný s výhradami navrhovateľov, pričom riadne vysvetlil úvahy, ktorými sa pri posudzovaní zdravotného stavu riadil a súd tieto skutočnosti vzal na zreteľ pri rozhodovaní. Za týchto okolností výhrady dovolateľov predstavujú len nespokojnosť so skutkovými zisteniami vyplývajúcimi zo znaleckého dokazovania (odbornými závermi) založené na inom hodnotení až nepoužiteľnosti výsledkov takéhoto dokazovania. Dovolací súd tieto obavy dovolateľov nezdíela.

18.4. Dovolací súd k vyššie uvedenému považuje za potrebné opakovane zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

18.5. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané sudy prvej a druhej inštancie ako skutkové sudy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací dôvod takto dovolateľom vymedzený nebol.

18.6. Nedostatočne zistený skutkový stav veci, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2018, 3Cdo/94/2018, 6Cdo/69/2020, 9Cdo/209/2020). Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

19. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolanie navrhovateľov v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je prípustné, preto ho najvyšší súd podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

20. Navrhovatelia ďalej v dovolaní uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

21. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

22. Právny posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (*questio iuris*). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (*questio facti*), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávne právne posúdenie veci nemožno preto vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu. Ani sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

23. Okrem toho nevyhnutným predpokladom, aby dovolací súd mohol posúdiť prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP je, že dovolateľ uvedie právnu (nie skutkovú) otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Inak dovolací súd nemá možnosť posúdiť, či ide skutočne o právnu otázku, či ide o právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sú splnené osobitné podmienky uvedené v jednotlivých prípadoch, v ktorých citované ustanovenie dovolanie pripúšťa.

24. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia odvolacím súdom od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. Dovolací súd vo svojej súdno-aplikačnej (judikátornej) činnosti k tomu už v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne tiež v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017, 6Cdo/123/2017, 7Cdo/140/2017, 9Cdo/315/2020, 9Cdo/2/2021) uviedol, že v dovolaní, ktorého prípustnosť sa opiera o § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dovolateľ by mal: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétného stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená jasným, zrozumiteľným a nepochybným spôsobom. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí.

25. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 CSP, nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach; ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a odvolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP (pozri Števček M.,

Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382). Úlohou dovolacieho súdu je dôsledné skúmanie obsahu odôvodnenia podaného dovolania vo väzbe na rationes decidendi napadnutého odvolacieho rozhodnutia (I. ÚS 336/2019) s následným záverom, či možno z dovolania vyabstrahovať právnu otázku podľa § 421 CSP, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP (I. ÚS 336/2019). Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale na druhej strane nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou dovolacieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (napr. III. ÚS 446/2022).

26. V preskúmvanej veci navrhovatelia v dovolaní uviedli, že uplatňujú dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 432 ods. 1 CSP, pretože súdy sa odklonili od postupnosti vykonávania jednotlivých dôkazov a to najmä vo vzťahu k vypracovaniu znaleckého posudku a výsluchu menovaného s poukazom na uznesenie najvyššieho súdu z 8. októbra 2014 sp. zn. 8Cdo/276/2014. Dovolací súd opakovane uvádza, že rozhodnutie sp.zn. 8Cdo/276/2014 nie je rozhodnutím, ktoré by v dovolateľmi namietaných aspektoch priliehavo dopadalo na okolnosti tohto prípadu (viď bod 18.2. vyššie) a súčasne malo oporu v konkrétnom ustanovení CSP (bolo vydané za účinnosti OSP), lebo v tomto konaní nešlo o prípad, pri ktorom bol znalecký posudok podaný na samom počiatku konania, bez vypočutia vyšetrovaného a bez zaobstarania skutkových zistení o osobných pomeroch vyšetrovanej osoby, ktorá bola súdmi obmedzená na svojich právach. Išlo predovšetkým o závery vyslovené a dopadajúce na okolnosti konkrétneho prípadu, ktoré nemožno generalizovať. Dovolací súd poukazuje na odlišnosti prípadu sp. zn. 8Cdo/276/2014, keďže v tejto veci bola osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná rozhodnutiami súdov obmedzená na spôsobilosti na právne úkony, táto osoba aj podala dovolanie a najvyšší súd zrušil rozhodnutia súdov nižšej inštancie v predmetnej veci okrem iného aj z toho, že znalec na pojednávaní vyslovil iný názor ako vo svojom znaleckom posudku, pričom poukázal aj na možnosť vyhotovenia kontrolného znaleckého posudku. Podľa navrhovateľov ich argumentácia napĺňa dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a zároveň § 420 písm. f) CSP. Dovolateľmi nastolená otázka (o postupnosti vykonania dôkazov) nie je otázkou právnou, teda takou otázkou, ktorej riešenie by záviselo od výkladu určitej konkrétnej hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej normy. Uplatnený dovolací dôvod tak dovolatelia nevymedzili spôsobom vyplývajúcim z § 432 ods. 2 CSP, t. j. neuviedli konkrétne, ktorú právnu otázku riešil odvolací súd nesprávne a v čom táto nesprávnosť spočíva, ale namietali nesprávne hodnotenie dôkazov súdmi v základnom konaní. Namietali teda skutkové závery, ktoré nie je dovolací súd oprávnený preskúmať, pretože v zmysle ustanovenia § 442 CSP je viazaný skutkovým stavom, z ktorého vychádzal odvolací súd. Dovolací súd totiž nie je treťou inštanciou a dovolanie nie je koncipované ako ďalší riadny opravný prostriedok. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. V dovolaní nastolená otázka má skutkovú (nie právnu) povahu, ktorá nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania navrhovateľov v zmysle tohto ustanovenia (viď uznesenie najvyššieho súdu z 21. júna 2018 sp. zn. 2Cdo/227/2017).

27. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie navrhovateľov podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

28. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP, keď nezistil splnenie podmienok pre použitie § 53 CMP.

29. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.